

Bilaga till Gävle kommuns handlingsplan för romsk inkludering inför beslut

Samrådsredogörelse gällande förslaget till Gävle kommuns handlingsplan för romsk inkludering 2017-2020

Remissinstans	Sammanfattning av synpunkterna i remissvaret	Förklarande kommentar från ansvarig strateg KLK	Hantering
Samhällsbyggnadsnämnden	Bra att ta fram en handlingsplan som tydliggör åtaganden för den romska minoriteten. Samhällsbyggnadsnämnden saknar dock beskrivning av de utmaningar som romer som inte är svenska medborgare medför samt ställningstagande kring hur Gävle kommun förhåller sig till dessa människors rättigheter.	Arbetet med romsk inkludering handlar om romer som en nationell minoritet i Sverige och målgruppen för kommunens arbete är de av Gävles invånare som identifierar sig som tillhörande den romska minoriteten. Målgruppen bor i kommunen och de är folkbokförda i kommunen (det krävs inte nödvändigtvis svenskt medborgarskap). Romer som är på tillfälliga besök i kommunen – t.ex. utsatta EU-migranter – hör inte till målgruppen för detta arbete.	Ingen åtgärd.
	Många av målen upplevs inte beröra samhällsbyggnadsnämndens ansvarsområde, möjligen kan mål 5 "den romska minoritetens rätt till delaktighet är säkerställd" vara aktuellt. Det kan vara aktuellt för samhällsbyggnad att ta ställning till om informationsmaterial ska tillhandahållas på romani chib. Den indikatorn är skriven under mål 4 men bör kanske läggas under mål 5?	I intervjuerna med kommunens romer har det tydligt framkommit att många romer i Gävle döljer sin romska identitet. Detta på grund av fördomar och diskriminering. Gruppen känner sig även osynlig eftersom kommunen hittills aldrig har informerat på deras språk. Därför har indikatorn placerats under mål 4. Mål 5 saknar aktiviteter som handlar om att informera på romani chib och därför flyttas inte indikatorn under mål 5.	Ingen åtgärd.
	Förslaget saknar Gävle kommuns logotyp och grafiska profil.		Åtgärdad enligt synpunkt.

	Förslaget skulle kunna omdisponeras för att öka tillgängligheten – att lägga det som är mest angeläget för läsaren först. T.ex. att målsättningar kommer tidigare i dokumentet samtidigt som metod för framtagande och genomgång av mänskliga rättigheter kan läggas längre bak.		Åtgärdad enligt synpunkt.
	Den bakgrund som beskrivs relaterar mer till romers situation. Det vore bra om även bakgrunden kring att dokumentet tagits fram nämnds under detta kapitel.		Åtgärdad enligt synpunkt.
	Syftet med handlingsplanen skulle kunna tydliggöras – en beskrivning av hur förankring och efterlevnaden ska gå till vore bra.		Texten har reviderats för att förtydliga syftet med handlingsplanen.
	Nämnden saknar en sammanfattning av förslaget för att öka läsförståelsen.		Ingen åtgärd.
Kultur- och fritidsnämnden	En viktig framgångsfaktor för genomförandet av aktiviteterna är att det framgår vilka förvaltningar och bolag som ansvaret ligger hos. Specifikt för Kultur & Fritid Gävle är att ge kommunalt stöd för att stärka och synliggöra den romska kulturen. Även att säkerställa att romska föreningar för erbjudanden om utbildning i föreningskunskap. Förvaltningen har i dag kontakter med föreningslivet och har resurser att ge stöd till olika projekt, vilket gör uppdragen relevanta.		Ingen åtgärd.
	En central del i arbetet är samverkan. Detta uppfattas också som en viktig faktor för att nå framgång med planerade aktiviteter. Samverkan ska ske mellan kommunen och romska föreningar i Gävle för att stärka kontakten mellan det offentliga och romska		Ingen åtgärd.

	<p>civilsamhället. Samverkan ska också ske mellan kommunen och Arbetsförmedlingen för att stärka romers ställning på arbetsmarknaden. Därutöver ska kommunen även samverka med andra relevanta myndigheter. Sammantaget ställer sig Kultur & Fritid Gävle positiv till förslaget.</p>		
Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden	Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden efterlyser en aktivitet som är kopplad till Vuxenutbildningen.	Vuxenutbildningen föreslår följande aktivitet: "Vuxenutbildningen inleder ett samtal med lokala romska föreningar med syfte att nå målgruppen vuxna romer med information kring vilka utbildningsmöjligheter som finns och rätten till utbildning."	Följande aktivitet om vuxenutbildningen läggs till under mål 1: "Vuxenutbildningen inleder ett samtal med lokala romska föreningar med syfte att nå målgruppen vuxna romer med information kring vilka utbildningsmöjligheter som finns och rätten till utbildning."
	Näringsliv & arbetsmarknad Gävle konstaterar att handlingsplanen inte har några aktiviteter eller indikatorer som är direkt kopplade till Näringsliv & arbetsmarknad Gävle.	Alla aktiviteter där ansvaret ligger på respektive förvaltning och bolag rör även Näringsliv & arbetsmarknad Gävle (t.ex. aktiviteten "Berörda förvaltningar och bolag och deras verksamheter anpassar mötestider och skapar informella mötesplatser", "Kommunala tjänstepersoner arbetar långsiktigt med de lokala romska grupperna för att skapa förtroende och tillit"). Därutöver läggs till en aktivitet om vuxenutbildningen som Näringsliv & arbetsmarknad Gävle är ansvarig för.	Ingen åtgärd.
	Näringsliv & arbetsmarknad Gävle anser att omfattningen av handlingsplanen och		Formuleringen om uppföljningen har förtydligats.

	aktiviteterna är oklar och uppföljningen av dem inte tillräckligt precis.		
Utbildningsnämnden	Utbildning Gävle saknar i den framtagna handlingsplanen för Gävle kommun en tydlig koppling till den nationella strategin för romsk inkludering.	<p>Regeringen är mycket tydlig med att genomförandet av strategin för romsk inkludering ska utgå från de mänskliga rättigheterna med särskild betoning på principen om icke-diskriminering. En central utgångspunkt för strategin är att arbetet ska utgå från de mänskliga rättigheterna, vilket bl.a. tydliggör det offentliga ansvar att undanröja hinder för att romer ska få tillgång till sina rättigheter.</p> <p>Enligt strategin har kommunerna en central roll i arbetet med att förbättra romers situation eftersom de ansvarar för verksamheter inom områden som är avgörande för romers möjlighet till inkludering. Kommuner ska ta ett eget aktivt ansvar för att i sina ordinarie verksamheter uppmärksamma och säkerställa romers tillgång till sina rättigheter enligt det ansvar som de redan har i dag. Centralt för arbetet med strategin är romers delaktighet i arbetet.</p>	Det har förtydligats under "Metod för framtagande av handlingsplan" att hela processen med handlingsplanen utgår från strategin – både arbetssättet (där romers delaktighet är centralt) och fokus på mänskliga rättigheter kommer från strategin.
	Önskvärt med en tydligare analys avseende utifrån vilka grunder målen i handlingsplanen har valts.	Arbetet för romsk inkludering har enligt den tjuugoåriga strategin följande fokusområden: utbildning, arbetsmarknad, hälsa/social omsorg/trygghet, bostad, kultur/språk och civilsamhällets organisering. I workshops har de lokala behoven inom	Detta har förtydligats under "Handlingsplanens syfte".

		<p>dessa områden diskuterats med både romer och kommunens tjänstepersoner och de mest relevanta fokusområden för vår kommun har valts ut.</p>	
	<p>Dispositionen av handlingsplanen är otydlig. Oproportionerligt stort utrymme ges till allmän faktatext om mänskliga rättigheter samt beskrivning av vilka metoder som använts. Detta gör att kopplingen till de konkreta behov hos målgruppen som identifierats i Gävle kommun blir marginaliserad och otydlig.</p>		<p>Texten har omdisponerats så att information om mänskliga rättigheter och de metoder som använts finns i slutet av dokumentet.</p>
	<p>Det saknas skrivning kring beräknade kostnader för aktiviteterna och om full finansiering ska ske genom statligt bidrag, eller om övriga medel beräknas behöva tillskjutas.</p>		<p>Information om resurser har lagts till.</p>
	<p>Utbildning Gävle kommenterar att intervjuer som anges vara ett av underlagen för handlingsplanen inte har varit jämt fördelade gällande kön. Utbildning Gävle anser att det hade varit önskvärt med en jämn fördelning mellan könen i intervjugruppen. I strategin för romsk inkludering anges gruppen som befinner sig i socialt och ekonomiskt utanförskap samt kvinnor och barn som särskilt prioriterade. I handlingsplanen saknar Utbildning Gävle mål och aktiviteter som riktar sig mot kvinnor.</p>	<p>I samband med intervjuerna var det flera kvinnor än män som berättade att de inte är öppna om sin romska identitet – det kan förklara varför det var svårare att involvera kvinnor än män i intervjuerna. Under det senaste året har dock flera kvinnor engagerat sig i arbetet.</p>	<p>Det har lagts till en ny aktivitet under mål 4: "Säkerställa att romska barn och kvinnor ges extra stöd för att stärka deras deltagande och inflytande i kommunens arbete med romsk inkludering." Kommunledningskontoret blir ansvarig för denna aktivitet.</p>
	<p>De kvalitativa indikatorerna bör följas upp årligen.</p>	<p>Med befintliga resurser är detta inte möjligt. Utbildningsförvaltningen har möjlighet att prioritera detta i sitt arbete med brobyggarsatsningen men kommunledningskontoret har inte</p>	<p>Ingen åtgärd.</p>

		möjlighet att följa upp de kvalitativa indikatorerna varje år.	
	Det vore önskvärt att det tydligare framgår av handlingsplanen hur kommunen ska säkerställa långsiktighet och hur kommunen ska arbeta för att integrera utvecklingsarbetet i ordinarie strukturer och verksamheter.	Enligt Länsstyrelsen i Stockholms läns rapportering till regeringen har det rättighetsbaserat arbetet varit en framgångsfaktor för att skapa långsiktigt arbete för romsk inkludering. Beskrivning av detta finns redan med i handlingsplanen under "Handlingsplanens syfte". Långsiktighet skapas i det lokala arbetet bland annat genom att synliggöra de behov som romer i Gävle har, de hinder som finns för romska invånare för att få sina rättigheter tillgodosedda, genom att stärka romers delaktighet i civilsamhället och att kommunens förvaltningar aktivt arbetar med dialog med den romska minoriteten och med aktiviteter kopplat till strategin för romsk inkludering.	Ingen åtgärd.
	Handlingsplanen bör ha Gävle kommun som tydlig avsändare och vara utformad enligt kommunens grafiska profil.		Åtgärdad enligt synpunkt.
	Rätten till utbildning finns redan reglerad i skollagen och kan därför inte finnas med som mål i en kommunal handlingsplan.	Enligt strategin har kommunerna en central roll i arbetet med att förbättra romers situation eftersom de ansvarar för verksamheter inom områden som är avgörande för romers möjlighet till inkludering. Kommuner ska ta ett eget aktivt ansvar för att i sina ordinarie	Ingen åtgärd.

		<p>verksamheter uppmärksamma och säkerställa romers tillgång till sina rättigheter enligt det ansvar som de redan har i dag. Utmaningen för den romska minoriteten har varit att deras rättigheter regleras redan i lagstiftningen men de har trots det inte fått samma möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda. Rätten till utbildning är reglerad i skollagen men anledningen till att det finns en strategi för romsk inkludering är att Sverige inte har lyckats säkerställa romers rättigheter på lokal nivå. Det är därför strategin finns och satsningar kopplat till strategin görs.</p> <p>Gävle kommuns utvecklingsverksamhet för romsk inkludering finansieras till stor del med statsbidraget kopplat till strategin och ett av viktigaste områden för det lokala arbetet är romers rätt till utbildning. Utbildning Gävles arbete med romsk inkludering finansieras med statsbidraget och målet och aktiviteterna kan inte lämnas bort från handlingsplanen med hänvisning att detta redan regleras i skollagen.</p>	
	<p>Aktiviteten om att utveckla samverkan med vårdnadshavare behöver inte finnas med som en särskild aktivitet för att detta regleras i skollagen.</p>	<p>Se kommentar ovan. Önskemål om denna aktivitet kommer från den romska minoriteten och det tyder på</p>	<p>Ingen åtgärd.</p>

		att behovet att utveckla nuvarande arbete finns i kommunen.	
	Aktiviteten om att säkerställa modersmålsundervisning regleras i skollagen.	<p>Se kommentar ovan. Även denna aktivitet kommer från den romska minoriteten och är därför viktig att ta med i handlingsplanen.</p> <p>Modersmålsundervisning gynnar enligt Skolverket flerspråkiga elevers språk-, kunskaps- och identitetsutveckling och är även därför relevant att ha med i handlingsplanen kopplat till målet om rätten till utbildning.</p>	Ingen åtgärd.
	Indikatorn "Antal modersmåls lärare på romani chib, inklusive olika språkvarieteter". Inte relevant att titta enbart på antalet lärare eftersom undervisningen även kan ske på distans eller på entreprenad.		Indikatorn ändras så att fokus flyttas från antal lärare till antal elever som läser romani chib som modersmål: "Antal elever som läser romani chib som modersmål." och "Antal varieteter av romani chib som läses som modersmål."
	Aktiviteten om att anställa en brobyggare inom utbildningsförvaltningen. Utbildning Gävle ser positivt på att anställa brobyggare, då brobyggares insatser har visat sig ge goda resultat i andra kommuner. En brobyggare har visstidsanställts inom utbildningsförvaltningen. I Gävle kommuns handlingsplan uppges ansvaret för brobyggaren ligga både på Utbildning Gävle, Socialtjänst Gävle och kommunledningskontoret, men att anställningen ska göras inom Utbildning Gävle. Utbildning Gävle menar att det skulle vara	Romer i Gävle har uppgett både i intervjuerna och i dialogmöten under processen med handlingsplanen att det är särskilt prioriterat att stödja romska barns skolgång. Det är därför viktigt att brobyggaren finns just inom utbildningsförvaltningen – det vore svårt för en centralt placerad brobyggare att arbeta mot skolan. Kommunledningskontoret har haft dialog med både Utbildning Gävle och Socialtjänst Gävle om placering av	<p>Ingen åtgärd gällande brobyggarens placering. Kommunledningskontorets roll har förtydligats genom att lägga till en ny aktivitet under mål 5:</p> <p>"Kommunledningskontoret säkerställer romsk språk- och kulturkompetens i arbetet med metodutveckling."</p>

	<p>fördelaktigt att i stället centralt anställa en, eller flera, brobyggare som kan arbeta mot flera förvaltningar. En central tillhörighet skulle kunna underlätta när det gäller stödstruktur kring brobyggaren/brobyggarna och kunna bidra till ett mer strategiskt arbetssätt utifrån målgruppens behov.</p>	<p>brobyggaren och kommit överens om att brobyggaren placeras inom utbildningsförvaltningen med en särskilt utsedd kontaktperson inom socialtjänsten.</p> <p>Kommunen har möjlighet att skicka brobyggaren till en utbildning på Södertörns högskola. Denna möjlighet skapar långsiktighet i arbetet med romska brobyggare. Utbildningen är på halvtid under två års tid och under utbildningen betalas hälften av brobyggarens lön av staten. Utbildningen stödjer brobyggaren i denna unika yrkesroll både kunskapsmässigt och genom att kunna nätverka med andra brobyggare som arbetar med liknande uppdrag i andra kommuner. För att kunna delta i utbildningen på Södertörns högskola ska brobyggaren vara anställd antingen inom utbildningsförvaltningen eller inom socialtjänsten och även därför är det viktigt att brobyggaren fortsätter vara placerad inom utbildningsförvaltningen.</p> <p>Under processens gång har kommunledningskontoret identifierat behovet att ha personal med romsk språk- och kulturkompetens även centralt.</p>	
--	--	--	--

	<p>Under mål 2 "Kunskap om mänskliga rättigheter både bland romska minoriteten och majoritetssamhället har ökat" finns en indikator om att romska grupperna upplever att de har fått större kunskap om sina rättigheter. Utbildning Gävle anser att det vore önskvärt att lyfta skolplikten och vikten av att romska barn får den utbildning de har rätt till.</p>	<p>En central utgångspunkt för strategin för romsk inkludering är att arbetet ska utgå från de mänskliga rättigheterna, vilket bl.a. tydliggör det offentliga ansvar att undanröja hinder för att romer ska få tillgång till sina rättigheter. Det är därför handlingsplanen har fokus på att tydliggöra det offentliga skyldigheter och individernas rättigheter. Rätten till utbildning är en viktig del av informationsarbetet mot den romska målgruppen.</p>	<p>Ingen åtgärd.</p>
Omvårdnadsnämnden	<p>Omvårdnadsnämnden är positiv till utarbetandet av en handlingsplan för romsk inkludering i Gävle kommun och ser att det är viktigt att arbeta med fördomar och öka kunskapen om romernas situation och levnadsförhållanden.</p>		<p>Ingen åtgärd.</p>
	<p>En redaktionell synpunkt är att Omvårdnad Gävle är delaktiga i arbetet med romsk inkludering som representant i styrgruppen.</p>		<p>Ett tillägg har gjorts om styrgruppen under rubriken "Arbetets bakgrund i Gävle kommun" för att förtydliga vilka förvaltningar och bolag som är med i styrgruppen och involverats i processen.</p>
	<p>Handlingsplanen bör vara utformad och anpassad enligt Gävle kommuns grafiska profil.</p>		<p>Åtgärdad enligt synpunkt.</p>
	<p>Bakgrund och syfte bör, precis som det nu är, ligga först i dokumentet, sedan borde målsättningarna komma, dvs viss omdisponering av upplägget.</p>		<p>Åtgärdad enligt synpunkt.</p>

	<p>Frågan om utbildning/föreläsningar för att öka kunskap om mänskliga rättigheter bland den romska minoriteten är viktig (mål 2). Omvårdnadsnämnden ser att initiativ till detta bör komma från kommunledningskontoret och sedan har förvaltningen ett ansvar att tillse att de funktioner/yrkesgrupper man bedömer vara väsentliga i detta avseende, nås av kallelsen. Omvårdnad Gävle arbetar kontinuerligt med utveckling och anpassning av verksamheterna utifrån de förutsättningar och behov som föreligger. Som exempel på detta skulle det kunna vara aktuellt att i samband med gemensamma interna chefsdagar ha särskilda teman kring minoritetsgrupper.</p>	<p>Som omvårdnadsnämnden konstaterar är det viktigt att samarbeta kring frågan och att förvaltningar hjälper till att sprida information och bjuder in sina medarbetare till utbildningstillfällen.</p>	<p>Ingen åtgärd.</p>
	<p>När det gäller att översätta information kring de former av sociala stöd som finns i Gävle till romani chib, så ser omvårdnadsnämnden att detta är ett ansvar för kommunledningskontoret. Ett medskick kring detta bör därför ges till ansvariga vid uppbyggnaden och uppdatering av kommunens webbplats, gavle.se. Omvårdnad kan vara delaktig i alla föreslå vilka delar kopplat till förvaltningens ansvarsområden som bör vara viktigast att översätta.</p>		<p>Det har förtydligats i texten att ansvaret för att informera om de former av sociala stöd som finns i Gävle ligger på socialtjänsten och omvårdnadsförvaltningen i samverkan med kommunledningskontoret.</p>
	<p>Aktiviteten gällande att anpassa mötestider och skapa mer informella mötesplatser handlar för Omvårdnad Gävles del om att ha en förståelse för behov av flexibilitet och öppenhet vid möten av personer. Det gäller</p>		<p>Ingen åtgärd.</p>

	att kunna anpassa mötena utifrån den enskildes behov och förutsättningar.		
	Frågan om att skylta på romani chib, där möjlighet finns, ser omvårdnadsnämnden är en fråga för kommunledningskontoret att utreda och se på vilken nivå detta i så fall skulle läggas på.	Det är viktigt att styrgruppen tillsammans med romska representanter diskuterar frågan om skyltning så att man tillsammans ser över vilka möjligheter till skyltning som kan finnas och vilka verksamheter i så fall skulle kunna vara relevanta/mest berörda.	Ingen åtgärd.
	Omvårdnadsnämnden förutsätter att de kostnader de föreslagna målen och tillhörande aktiviteter innebär inte belastar den enskilde förvaltningen, utan hanteras centralt i Gävle kommun utifrån statliga bidrag för romsk inkludering.		Information om resurser har lagts till.
Socialnämnden	Utöver deltagandet i kommunens styrgrupp för romsk inkludering har en fältassistent inom socialtjänsten utsetts att vara ett särskilt stöd för den brobyggare som anställts av Utbildning Gävle.		Ingen åtgärd.
	Erfarenheter av behovsinventering visade tydligt att gruppen romer som bor i Gävle behöver stödjas i sin kulturella identitet, det är vanligt att romer i Gävle döljer sin romska identitet. Det framkommer även tydligt att kunskapen om romernas kultur är bristfällig bland kommunens personal.	Som socialnämnden lyfter fram är behovet av att utbilda kommunens medarbetare i frågor som rör den romska minoriteten och romsk inkludering tydligt.	Ingen åtgärd.
	Vissa aktiviteter har redan påbörjats och särskilt glädjande är det engagemang som den nystartade romska föreningen uppvisar. Ett fungerande föreningsengagemang ses som en viktig del att kunna engagera en etnisk och		Ingen åtgärd.

	kulturell gruppering vilket också förenklar kommunens dialog i syfte till fortsatt delaktighet i samhällsplanering.		
	Beträffande socialtjänstens aktiviteter i detta arbete har fältassistenten redan ordnat informationsträffar med den romska föreningen där socialtjänstens insatser och verksamhet presenteras. Vi bör också se till att på något sätt ge vår personal möjlighet att få kunskap om den romska minoriteten.		Ingen åtgärd.
	En tydlig risk som kan skönjas i detta är att aktiviteterna inte blir hållbara över tid, den s. k. "projektfällan". Därför är det av stor vikt att de romska föreningarna stöttas även efter projekttiden och att de bereds möjlighet att vara delaktiga. På längre sikt måste dock målsättningen vara att romerna inkluderas i socialtjänstens aktiviteter precis som andra minoritetsgrupper.	Enligt minoritetslagen är kommunen skyldig att ha samråd med de nationella minoriteterna och dialog med den romska minoriteten ska fortsätta även efter utvecklingsverksamheten. Målsättningen är precis som socialnämnden konstaterar att kommunen ska säkerställa att personalen har kunskap om den romska minoriteten och att denna målgrupp inkluderas i socialtjänstens ordinarie verksamhet.	Ingen åtgärd.